

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 6.

TÖRTÉNELEM
KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2009. május 6. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszleletet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásakor az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerezhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszék javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

I. Rövid választ igénylő feladatok

1. A feladat a Nyugatrómai Birodalom bukásával és a népvándorlással kapcsolatos. Karikázza be a megfelelő válasz számát a forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„Orestes fővezér a hadsereg élére állt, kivonult Rómából, hogy az ellenség ellen induljon; megérkezett Ravennába, és ott-tartózkodása alatt fiát, Augustulust, császárrá tette. Nepos, amint erről értesült, Dalmáciába menekült, és ott trónfosztottan meghalt.

Miután Orestes a fiát, Augustulust, Ravennában a császári trónra emelte, a rugius törzsből való Odoaker, a torcilingusok királya, scirus, herulus és egyéb törzsekből toborzott segédcsapataival elfoglalta Itáliát, megölette Orestest; a fiát, Augustulust megfosztotta a tróntól, és mindössze azzal büntette, hogy a campaniai Lucullus-kastélyba száműzte.

Így a Nyugatrómai Birodalom, amelynek első császára Octavianus Augustus volt a Város alapításának 709. évében, ezzel az Augustulusszal elpusztult, az addigi császárok uralkodásának ötszázhusz éve után. Ezentúl a gótok királyai uralkodtak Rómán és Itálián.” (*Iordanes: Getica*)

a) Mi lett Augustulus sorsa?

1. Odoaker megölette
2. száműzték Ravennából
3. császárrá koronázták Rómában
4. Dalmáciába menekült, ahol trónfosztottan meghalt

b) Melyik eseménnyel téveszti össze Iordanes Octavianus hatalomra kerülésének évét?

1. az actiumi csatával
2. Caesar halálával
3. a pharszaloszi csatával
4. Jézus születésével

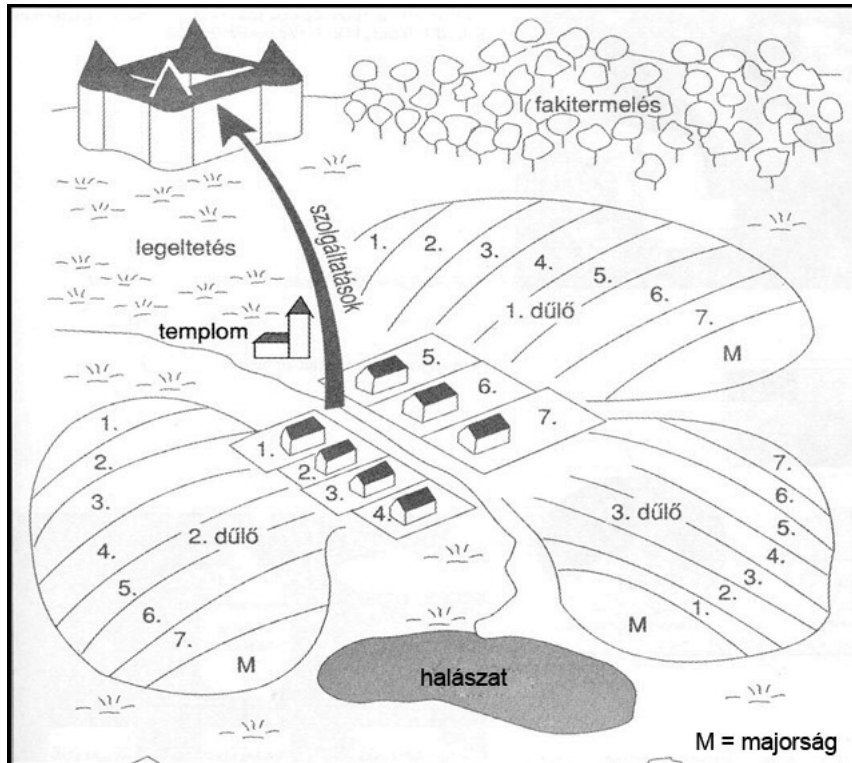
c) Ki volt Orestes?

1. római hadvezér
2. Hannibál fővezére
3. keleti-gót király
4. az utolsó római császár

3 pont	
--------	--

2. A feladat a középkori gazdaság történetéhez kapcsolódik.

Töltse ki a táblázatot az ábra és ismeretei segítségével! (Elemenként 0,5 pont.)



Közös használatban lévő területek megnevezése	a)
	b)
	c)
A földesúr használatában lévő terület megnevezése	d)
A jobbágy saját használatában lévő területek megnevezése	e)
	f)
A jobbágy földesúri szolgáltatásai (Írjon két példát!)	g)
	h)

4 pont

3. A feladat Hunyadi Mátyás uralkodásával kapcsolatos.

A források és ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„Elgondolkoztató, és egyben magyarázata is a Mátyás teljhatalmát hirdető nézeteknek, hogy egy olyan uralkodó, akinek hatalmi bázisa még Zsigmond királyét sem érte el, nem beszélve az Anjou-királyokról, hogyan tudta akaratát keresztülvinni. Mert hiába vannak ősi királyi jogok, ha azok érvényesítése nem lehetséges, ha nem engedelmeskednek az uralkodónak. Mátyás tagadhatatlan ügyességgel mindig maga mellé tudott állítani olyan társadalmi erőket, amelyek az adott pillanatban biztosították a királyi akarat érvényesülését. Uralkodása első éveiben a főpapság, a bárók állandóan váltakozó kisebbsége és a nemesség támogatta. A későbbiekben bárói csoportokat egymás ellen, a bárókat a nemesek ellen, a nemeseket pedig egy-egy bárói csoport ellen játszotta ki, olykor hirtelen változtatva »koalíciós partnerein«.” (Kubinyi András történész)

a) **Húzza alá, hogy a felsoroltak közül kinek volt a legkisebb politikai bázisa a forrás szerint!** (0,5 pont)

Luxemburgi Zsigmond

Nagy Lajos

Hunyadi Mátyás

b) **Írja a Mátyás uralkodásával kapcsolatos állítások számait a táblázat megfelelő rovatába!** (Elemenként 0,5 pont.)

1. A török elleni harc elhanyagolása és a cseh korona tartományaiba vezetett hadjáratok miatt összeesküvést szervező Vitéz János esztergomi érseket fogságba veti.
2. A bárók ligát kötnek a király ellen, s behívják III. Frigyeszt magyar királynak.
3. Ritkán hívja egybe a rendeket.
4. Minden évben összehívja a rendeket.
5. A nagy erőkkel Erdélyre törő törököket a király hadvezérei Kenyérmezőnél állítják meg.
6. A trónutódlás érdekében megerősíti a nádor jogkörét (ún. nádori cikkelyek).

Mátyás uralkodása első időszakának jellemzői (1463/64 előtti korszak)	
Mátyás uralkodásának jellemzői a Szent Koronával történt koronázás után	

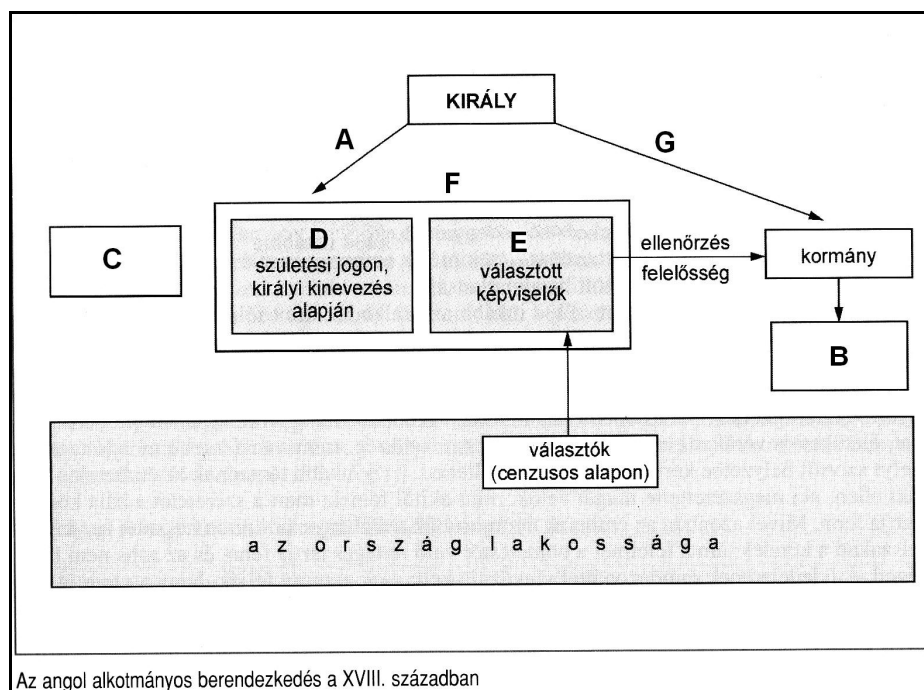
c) **Karikázza be a Mátyás uralkodására nem illő fogalom számát!** (0,5 pont)

1. rendi monarchia
2. centralizált uralkodói hatalom
3. rendi anarchia
4. központosított monarchia
5. reneszánsz udvartartás

4 pont	
--------	--

4. A feladat az angol alkotmányos monarchia működésével kapcsolatos.

a) **Párosítsa a testületek nevét, illetve a jogkörökre vonatkozó kifejezéseket az ábra betűjeleivel, a hiányzó szavakat (F és G) pedig pótolja értelemszerűen!** (Táblázat a következő oldalon.) (Elemenként 0,5 pont.)



„A miniszterelnököt a király nevezte ki és váltotta le, de a parlament beleegyezésével, tehát mindkettő bizalmát bírnia kellett. A miniszterek egy-egy részterületet irányítottak, de közösen vállalták a felelősséget a kormány tetteiért a parlament előtt. A király a XVIII. század második felétől nem vett részt a kormány ülésein.” (Szántó György történész)

közigazgatás, hadsereg	
(független) bíróság	
Alsóház	
Lordok Háza	
megnyitja és berekeszti, szentesíti a törvényeket	
	F
	G

b) Melyik mondat illik leginkább az alkotmányos monarchia uralkodójára? Karikázza be a megfelelő sorszámot!

1. Az állam én vagyok.
2. A király uralkodik, de nem kormányoz.
3. Király nélküli királyság.
4. Kalapos király.

4 pont	
--------	--

5. A feladat Mária Terézia oktatáspolitikájával kapcsolatos. Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével!

„I. Kezdjük a nép fiain, és oktatásukban arra figyeljünk, hogy azokat a készségeket alakítsuk ki bennük, amelyek elsősorban az igaz keresztény kötelességeinek teljesítésére vonatkoznak, továbbá azokat, melyek a növendékek különböző életpályájának feladatát teszik [...] vagy a felsőbb tanulmányaikra az alkalmas alapot vessék meg a népiskolákban.

II. Gondoskodni kell azokról is, akik ezek elvégzése után folytatják tanulmányaikat és néhány év múlva abbahagyván más intézményekbe lépnek át. Nevezetesen: valamely iparágra vagy kereskedelmi pályára, mezeti gazdálkodásra, községi vagy városi kisebb hivatalba, katonai pályára, bányászatra [...], végre komolyabb tudományok tanulására. Az iskolának ezen fajtája ezentúl grammatikai iskola néven fog szerepelni.

III. Ennek elvégzése után az ifjak felléphetnek a magasabb műveltség iskoláiba, s miután azt befejezték, sokan búcsút mondanak a tudományoknak. Egyesek [...] népiskolai vagy grammatikai iskolai tanítóságra [szegődnek], némelyek mint titkárok vagy könyvtárosok találnak elhelyezést. Ennek az iskolának jövőre gimnázium lesz a neve.

IV. Mindazok, akik tanulmányaikat ezen túl kiterjeszteni szándékoznak, a bölcselőre, a hittudományra, a jogtudományra, az orvosi tudományra adják magukat. A tudományos iskola ezen fajtát joggal illeti meg az akadémia elnevezés.

V. Akik még további tudományos kiképzésre fognak törekedni, azoknak a királyi egyetemre kell belépniük.” (Ratio Educationis; 1777)

a) Milyen feladatai vannak a népiskolának a rendelet szerint? Nevezzen meg kettőt!
(Elemenként 0,5 pont.)

1.
2.

b) Melyik iskolát kell elvégezni a rendelet szerint a következő foglalkozásokhoz?
(Elemenként 0,5 pont.)

1. népiskolai tanítóság:
2. papi pálya: :.....

c) Fogalmazza meg, mit szabályoz összességében a rendelet idézett részlete! (1 pont)

.....
.....

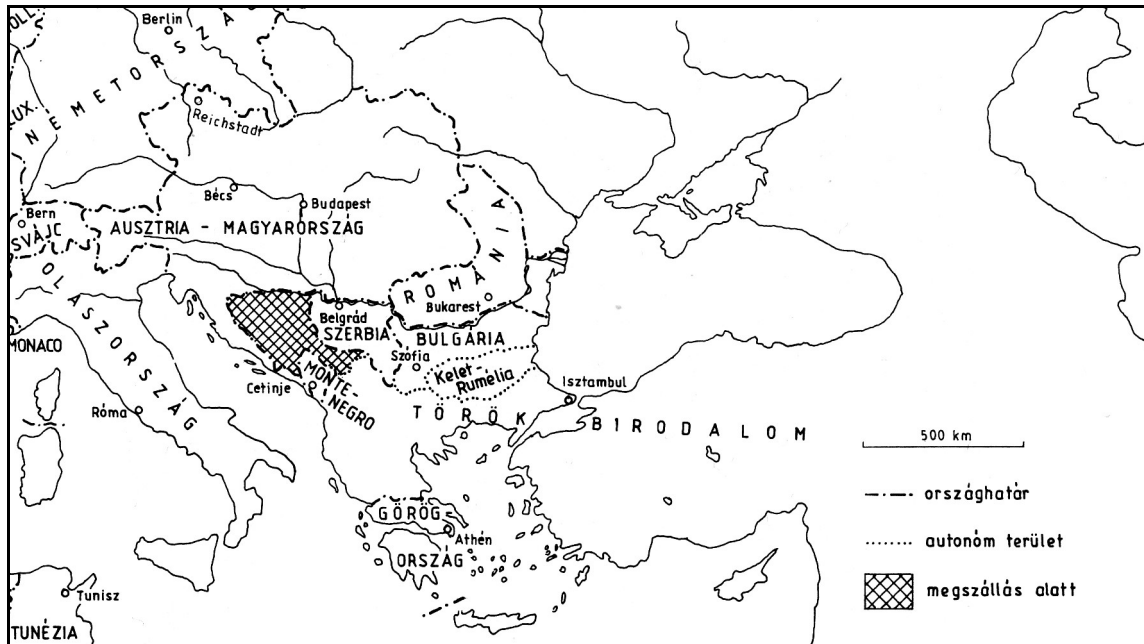
d) Hogyan nevezzük azt a korabeli, Közép-Európában jellemző kormányzati formát, amely fontosnak tartotta az oktatásügy fejlesztését? (1 pont)

.....

4 pont	
--------	--

6. A feladat a balkáni kérdéssel kapcsolatos.

A forrás és ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre! Használja a középiskolai történelmi atlaszt! (Elemenként 1 pont.)



Délkelet-Európa az 1878. évi berlini kongresszus után

a) Fogalmazza meg, miért vált a nemzetközi hatalmi politika fontos színterévé a Balkán a XIX. század végén!

.....
.....

b) Nevezze meg azt a balkáni államot (illetve területet), amely

- 1) a XIX. század első felében sikeres szabadságharc után szakadt ki az Oszmán Birodalomból:
- 2) a XIX. század második felében szakadt ki az Oszmán Birodalomból, és az Osztrák–Magyar Monarchia fennhatósága alá került:.....
- 3) a berlini kongresszus után lett szuverén állam, bár már a középkorban rendelkezett önálló államisággal, a XX. században pedig az önálló délszláv állam egyik létrehozója lett:

4 pont

7. A feladat a reformkori magyar társadalomhoz és életmódhoz kapcsolódik.

Egészítse ki az alábbi táblázatot! Írja a betűjelek mellé a megfelelő társadalmi csoport nevét! (Elemenként 1 pont.)

Rendi tagozódás	Társadalmi rétegek
nemesség	birtokos nemesség
	birtoktalan nemesség
nemességhez hasonló, területi öngazgatással rendelkező kiváltságos csoportok	a) <i>(Egy ilyen csoportot nevezzen meg!)</i>
b)	kereskedők, kézművesek
polgárjog nélküli városlakók	céhlegények, munkások, napszámosok
c)	d)
	házas zsellérek
	háztalan zsellérek, cselédek

4 pont

8. A feladat a nők helyzetének XX. századi változásához kapcsolódik.

Döntse el a források segítségével, hogy az állítások igazak vagy hamisak-e! Írjon X jelet a táblázat megfelelő helyére! (Elemenként 1 pont.)

A férfiak, illetve a nők általános választójogának első bevezetése néhány európai országban (év)		
ország	férfi	női
Franciaország	1848	1946
Németország	1871	1919
Ausztria	1907	1918
Oroszország	1918	1918
Magyarország	1918	1918
Nagy-Britannia	1918	1928



Angol hadiüzem az első világháború idején



Egy iroda személyzetével

megállapítások	igaz	hamis
a) Az európai nagyhatalmak többsége egyszerre vezette be a férfi és női általános választójogot.		
b) Az I. világháborúban a nőket is bevonták a haditermelésbe, ami segítette a női egyenjogúság elérését.		
c) A nők iskoláztatásával már a század elején teljesen egyenlővé váltak az elhelyezkedési feltételek.		
d) A második ipari forradalommal fizikai erőt nem igénylő munkahelyek is létrejöttek, így a nők foglalkoztatottsága bővült.		

4 pont

9. A feladat a magyarországi zsidóság vézskorszakával kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„4. § A sajtókamara, úgyszintén a színművészeti és filmművészeti kamara tagjaiul zsidók csak olyan arányban vehetők fel, hogy számuk a kamara összes tagjai számának húsz százalékát ne haladja meg.

Ebbe a húsz százalékba nem lehet beleszámítani:

a) a hadirokkantat, a tűzharcost, továbbá hősi halált halt szülőnek gyermekét és a hadiözvegyet;

b) azt, aki az 1919. évi augusztus hó 1. napja előtt tért át valamely más bevett felekezetbe és megszakítás nélkül ugyanennek a felekezetnek a tagja;

c) a b) pont alá eső szülőnek olyan leszármazóját, aki nem az izraelita felekezet tagja;

7. § Ügyvédi, mérnöki, orvosi kamarák tagjaiul a 4. § első bekezdése alá eső személyeket csak olyan arányban lehet felvenni, hogy számuk az összes tagok számának húsz százalékát ne haladja meg.”

(Az 1938. XV. törvény a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról)

„Mi, magyarok, írók, művészek és a tudomány munkatársai, különféle világnézetek és pártállások szószólói, különféle társadalmi rétegek szülöttei és tagjai [...] valamennyien a kereszténység, józanság és hazafiság magától értetődő egységével és szilárdságával emeljük föl szavunkat az állampolgári jogegyenlőség elvéért, melyet az úgynevezett „társadalmi egyensúly hatályosabb biztosításáról” szóló törvényjavaslat” megvalósulása esetén törölné a magyar alkotmányból.” (Tiltakozás a zsidótörvény ellen; 1938. május 5.)

a) Melyik demokratikus jogelvet sérti az ún. első zsidótörvény?

.....
b) A 20%-os korlát hatálya alá esik-e az a korábban izraelita felekezetű személy, aki a törvény hatályba lépése előtt néhány nappal katolikus vallásra tért át?

.....
c) A 20%-os korlát hatálya alá esik-e az I. világháborús hadirokkant katonatiszt izraelita felekezetű gyermeke?

.....
d) A zsidóságon belül melyik társadalmi csoportot/réteget sújtotta elsősorban a törvény? Karikázza be a megfelelő csoport számát!

1. iparosok

2. kereskedők

3. értelmiség

4. nagytőkések

4 pont	
--------	--

10. A feladat a magyar rendszerváltáshoz kapcsolódik.

Csoportosítsa a forrás pontjait a megadott szempontok szerint! Írja a pontok sorszámát a táblázat megfelelő helyére! Segítségül néhányat beírtunk. (Elemenként 0,5 pont.)

- „1. Valódi népképviselőket és többpártrendszert. Biztosítsák a választások szabadságát.
2. Rendőrállam helyébe jogállamot. Érvényesüljenek az emberi jogok, legyen bírói függetlenség.
3. Szólás-, sajtó-, lelkiismereti és oktatási szabadságot.
4. Jogot a sztrájkra. Ne korlátozzák az érdekvédelem szabadságát.
5. Méltányos közteherviselést. Adják meg mindenkinek az emberhez méltó élet alapfeltételeit.
6. Ésszerű gazdálkodást, működő piacot, a tulajdonformák egyenjogúságát.
7. Oszlassák fel a Munkásőrséget.
8. Szabadságot és önrendelkezést Kelet- és Közép-Európa népeinek.
9. Semleges, független Magyarországot. Vonják ki a szovjet csapatokat hazánk területéről.
10. Felelős kisebbségi és menekültpolitikát. A kormány lépjen fel a magyar kisebbségek védelmében.
11. Vessenek véget a történelemhamisításnak. Adják vissza a nemzetnek címerét.
12. Igazságot '56-nak, tisztességet a forradalom mártírjainak. Nyilvánítsák nemzeti ünnepé október 23-át.” (Az ellenzék közös 12 pontja az 1989. március 15-i tüntetésen)

a) Demokrácia és jogállamiság	7, 2, 4,
b) Gazdasági átalakulás	
c) Szociális biztonság	
d) Nemzetközi kapcsolatok, önrendelkezés	
e) Nemzeti értékek	10,

4 pont	
--------	--

11. A feladat a jelenkor környezeti problémáihoz kapcsolódik.

Válaszoljon a kérdésekre a kép és ismeretei segítségével! Karikázza be a megfelelő válasz számát! (Elemenként 1 pont.)

a) Melyik jelenség az erdőirtás következménye?

1. talajerózió 2. humuszképződés 3. üledékes lerakódás 4. eutrofizáció

b) Hogyan változik meg a levegőt alkotó gázok aránya az erdőirtás miatt?

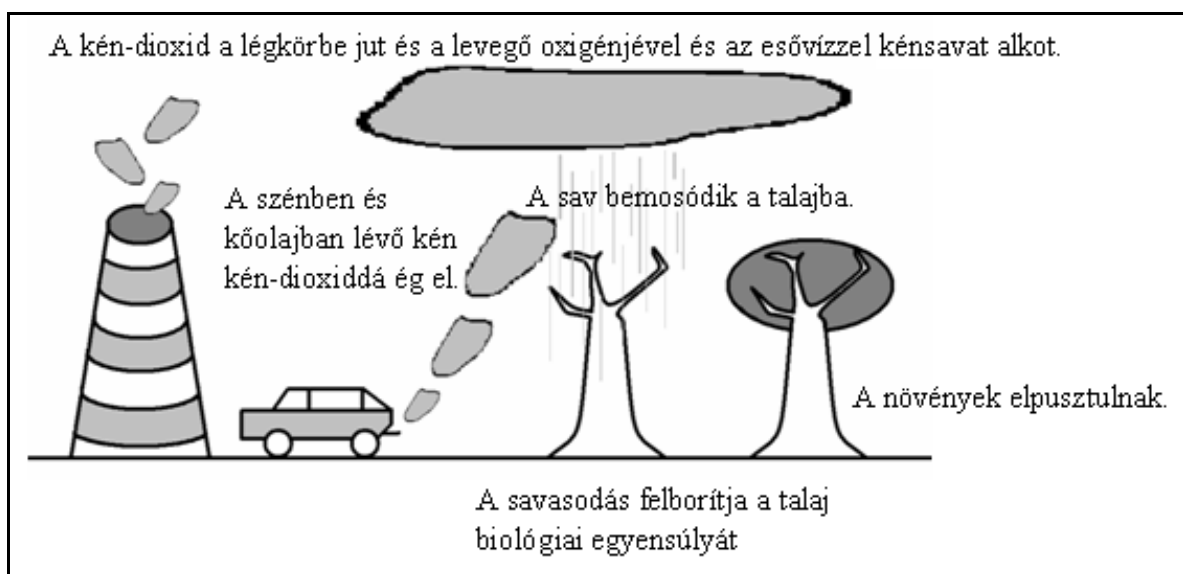
1. a széndioxidé csökken, az oxigéné nő 2. a széndioxidé és az oxigéné is nő
3. a széndioxidé nő, és az oxigéné csökken 4. a széndioxidé és az oxigéné is csökken



Amazóniai erdőirtás

c) Mi a neve az ábrázolt, környezetre ártalmas jelenségnek?

1. ózonlyuk 2. savas eső 3. szmog 4. anticiklon



3 pont	
--------	--

12. A feladat Magyarország jelenkori demográfiai helyzetével kapcsolatos.
Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

Népességszám- kategória	A városok					
	száma		népességszáma		részesedése a népességből	
	1949	1990	1949	1990	1949	1990
Budapest			1 590 316	2 016 774	17,3	19,4
100 000 felett	3	8	335 518	1 208 981	3,6	11,7
50 001–100 000	4	12	277 062	784 933	3,0	7,6
25 001– 50 000	22	27	768 578	899 235	8,3	8,7
10 001– 25 000	22	76	407 884	1 202 318	4,4	11,6
5 001– 10 000	2	37	18 063	284 149	0,2	2,7
5 000 alatt	–	5	–	20 883	–	0,2
Együtt	54	165	3 397 421	6 417 273	36,8	61,9

Népességszám- kategória	A községek					
	száma		népességszáma		részesedése a népességből	
	1949	1990	1949	1990	1949	1990
20 000 felett	3	–	75 794	–	0,8	–
10 001–20 000	50	16	644 073	211 600	7,0	2,0
5 001–10 000	150	92	1 030 100	604 566	11,2	5,8
2 001–5 000	644	481	1 979 036	1 424 010	21,5	13,7
1 001–2 000	860	652	1 213 392	932 296	13,2	9,0
501–1 000	901	713	663 0458	519 349	7,2	5,0
500 alatt	603	950	209 011	265 729	2,3	2,6
Együtt	3211	2904	5 814 864	3 957 550	63,2	38,1

a) Mi a táblázatokból egyértelműen leolvasható folyamat neve?

.....

b) A táblázat adatai segítségével indokolja, hogyan volt lehetséges az, hogy 1949–1990 között 36,8%-ról 61,9%-ra nőtt Magyarországon a városi lakosság aránya, miközben az egy városra jutó lakosok száma csökkent!

c) Mivel magyarázható, hogy a városok népességszáma jobban nőtt, mint amennyivel a községek népességszáma csökkent?

.....

3 pont	
--------	--

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó feladat,
kettő, a **magyar történelemre** vonatkozó, egy **rövid** és egy **hosszú**,
különböző korszakokra vonatkozó feladat.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat
Egyetemes történelem	13.	Ókori keleti vallások	rövid
	14.	Második ipari forradalom	rövid
Magyar történelem	15.	Tatárjárás	rövid
	16.	Rákóczi-szabadságharc	hosszú
	17.	Nemzetiségek a dualizmus idején	rövid
	18.	Magyar polgári átalakulás	hosszú
	19.	Magyar társadalom a két világháború között	rövid
	20.	Mai magyar parlamenti választások	hosszú

Segítségül megadjuk a helyesen kiválasztott feladatok sorszámainak lehetséges kombinációit.

**Jelöljön meg egy oszlopot az alábbi táblázatból!
Karikázza be a választott oszlop betűjelét!**

Feladattípus	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
rövid	13.	13.	13.	13.	13.	13.	14.	14.	14.	14.	14.	14.
rövid	15.	15.	17.	17.	19.	19.	15.	15.	17.	17.	19.	19.
hosszú	18.	20.	16.	20.	16.	18.	18.	20.	16.	20.	16.	18.

Csak a szabályok szerint kiválasztott feladatok értékelhetők! A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

A feladatok közül **csak a választott hármat dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

A válaszok elkészítése során fogalmazvány (piszkozat) készíthető!

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

14. A feladat a második ipari forradalomhoz kapcsolódik.

(rövid)

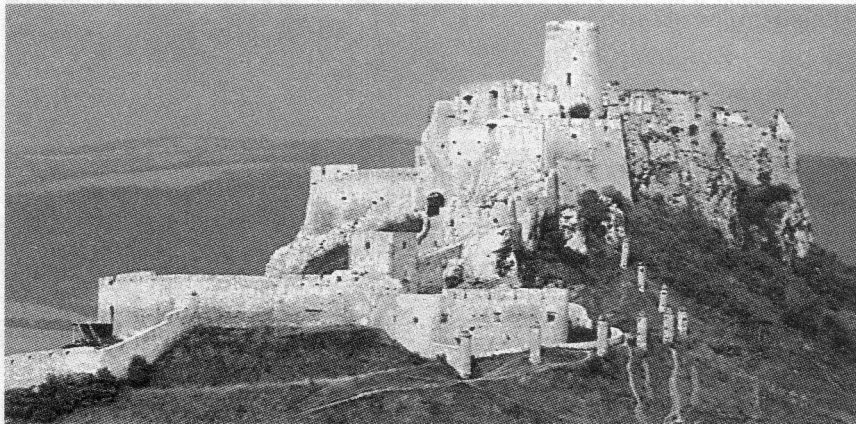
Mutassa be a források és ismeretei segítségével az autógyártás szerepét az ipari forradalom második hullámában! Válaszában elsősorban az új jelenségekre koncentráljon!

„Manapság sokkal kevesebbszer hallunk a „tömegtermelésről”, mint az „automatizálásról”. Pedig ugyanazon az elven épül fel mindegyik: gépek által előállított cserélhető részeket állítanak össze először egyszerűbb szerkezetekké, majd ezekből összeállítják a végterméket, az egészet. A fő különbség az, hogy a mechanikusan mozgatott futószalag esetében sokkal teljesebb az automatizálás; ahol az emberek valamikor munkagépeket irányítottak, azt a munkát most elektronikusan vezérlik, sokkal kevesebb emberrel, akik az elektronikára ügyelnek.” (Charles Sorensen-nek, a Ford-gyár mérnökének visszaemlékezése; 1913)



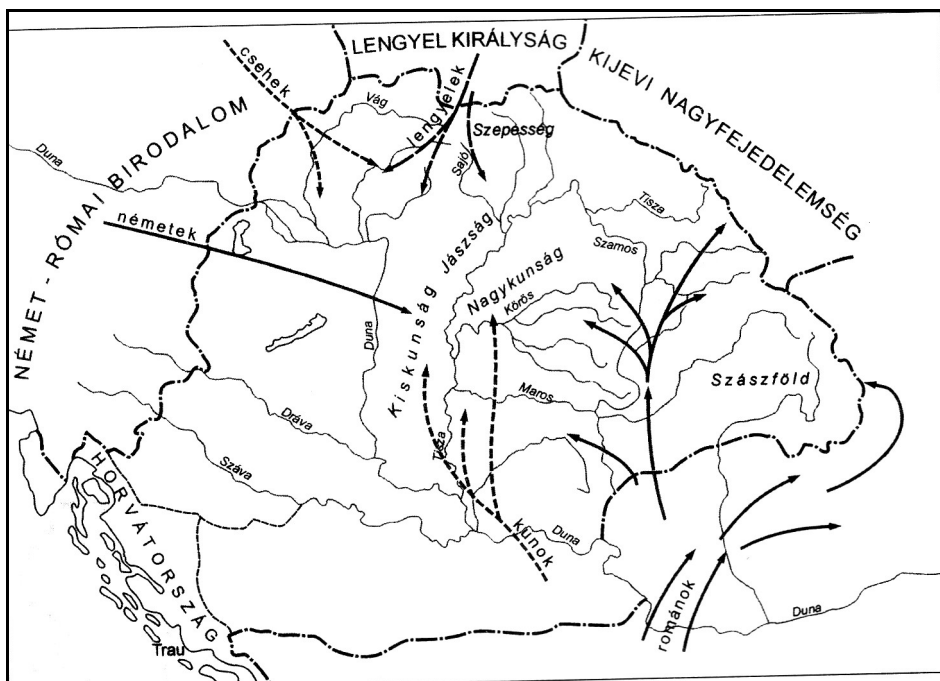
Hétféle strandolók parkoló autókkal; USA; 1920

15. A feladat Magyarország tatárjárás utáni újjáépítésével kapcsolatos. (rövid)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével, milyen intézkedéseket tett IV. Béla az ország tatárjárás utáni újjáépítésére!



Szepesvár. Az erődítményt 1249-ben említik először a források

„...midőn az egek ura [...] a bűnök miatt megengedte, hogy a keresztény népet a tatárok ostorozzák, országunk pedig ugyane tatár vész kegyetlenül és megállíthatatlanul tomboló vadságát elszenvedte[...], híveink, Nyitra vár polgárai e szerencsétlenség idején [...] éber vigyázattal törekedtek Nyitra várát megőrizni [...]. Szolgálataik viszonzásául [...] nekik és leszármazottaiknak folytonosan a fehérvári polgárok szabadságát adtuk. A maguk közül időről időre állítandó városbíró tizenkét esküdtel minden vagyoni, polgári és bűnügyben a mondott fehérvári polgárok módjára ítékezhet [...] Továbbá, hogy számuk növekedjék, a várban szabad vásárt adunk nekik, melyet mindig keddi napon tartsanak [...] Azonkívül ugyanezen nyitrai vendégeinknek királyi földeket adunk, adományozunk [...].” (IV. Béla oklevele a nyitrai hospeseknek ; 1248)

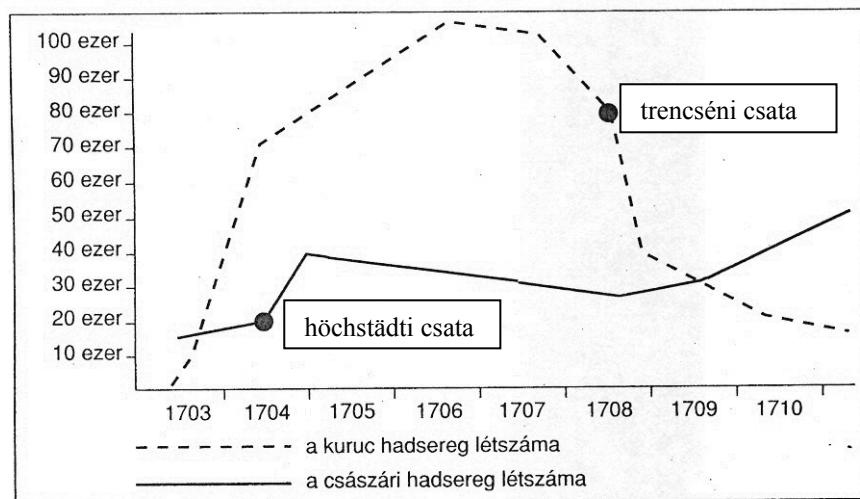


Bevándorlás Magyarországra a tatárjárás után

Harmadszor. A vallás ügyében érvényben hagyjuk az ország elfogadott törvényeit, ugyanúgy a vallás gyakorlását is ugyanazon törvények, valamint az ország határozatai és törvénycikkei szerint kegyesen engedélyezzük, senki elől sem zárjuk el az útját annak, hogy nálunk, avagy az országgyűlés színe előtt sérelmeinek előadása céljából megjelenhessék.

Kilencedszer. Amellett, hogy Magyarország és Erdély jogait, kiváltságait és szabadságjogait szentül és sértetlenül megtartjuk, semmiképpen sem engedjük meg azt, hogy e megbocsátó kegyelem ellenére új viszályokra és civódásokra adódják ürügy.

Tizedszer. Sértetlenül megmarad a lehetőség nemcsak arra, hogy az elkövetkezendő országgyűlésen az egyéb sérelmeket előadhassák, hanem annak a lehetősége is, hogy mindarra, ami ténylegesen a nemzet üdvét és becsületét szolgálja, szabad kívánság formájában, kellő tisztelettel és törvényes úton, a királyi kegyes jóváhagyást is megkérhessék. Így tehát valójában senkinek sem kell kételkednie abban, hogy a királyi felség Magyarország és Erdély törvényeinek megtartásában, s azzal, hogy az országos méltóságokba e haza szülötteit emeli, az egész keresztény világnak bizonyoságot akar tenni arról, hogy Magyarország és Erdély iránti jószándék tekintetében ugyanazon királyi felségtől már nem is lehet kívánni többet.” (A szatmári béke; 1711)



A katonai erőviszonyok alakulása a Rákóczi-szabadságharc idején

„Az 1711. évi szatmári békekötés tulajdonképpen a felszabadító háború következtében a Habsburgok javára módosult belső viszonyok korrekciója volt. Ha az abszolutizmus immár visszavonhatatlanul erősebb pozíciókkal rendelkezett is, mint korábban, a hatalommegosztás visszazökkent az 1608-1670 közti kerékvágásba. Mivel a török kiűzése után Magyarország végre ismét megkezdhette a gazdasági-társadalmi felzárkózást Európához, ez annyit jelentett, hogy bár a Habsburgmonarchián belül, de maga – értsd: nemessége – szabadon dönthet annak módjáról.” (Szakály Ferenc történész)

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

17. A feladat a magyarországi nemzetiségek dualizmus kori helyzetével kapcsolatos. (rövid)

Indokolja a források és ismeretei segítségével, mivel magyarázható a magyarság számarányának és számának nagymértékű emelkedése a dualizmus korában!

Nemzetiség	1880		1910	
	fő	%	fő	%
magyar	6 403 000	46,6	9 944 000	54,5
román	2 403 000	17,5	2 948 000	16,1
német	1 870 000	13,6	1 903 000	10,4
szlovák	1 855 000	13,5	1 946 000	10,7
horvát	631 000	4,6	198 000	1,1
ruszin	353 000	2,6	464 000	2,5
szerb	(horvátok közt)	-	545 000	3,0
egyéb	223 000	1,6	313 000	1,7

Magyarország nemzetiségi megoszlása (Horvátország nélkül) 1880 és 1910 között

„A nem magyar tanítási nyelvű elemi iskolákban [...] a magyar nyelv a mindennapi tanfolyam valamennyi osztályában [...] oly mértékben tanítandó, hogy a nem magyar anyanyelvű gyermek a negyedik évfolyam bevégeztével gondolatait magyarul élőszóval és írásban érthetően ki tudja fejezni.” (Az ún. *Lex Apponyi*; 1907)

„Akkoriban azt tartották a Délvidéken, hogy az ember csak ötszáz holdig lehet rác vagy sváb, azon felül magyarrá kell lennie, ha a vagyonához méltó életet akar élni.” (Herczeg Ferenc: *Emlékezései*)

„[A kivándorlás] az 1880-as- és 1890-es években öltött nagyobb méreteket, különösen az Északi- és az Északkeleti-Felvidék megyéiből [...] tömegesen keltek át az óceánon.” (Katus László történész)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	12	

18. A feladat a magyar polgári átalakulással kapcsolatos. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével, hogyan valósultak meg az áprilisi törvényekben a reformkor nagy törekvései!

„a. A közterhekben való osztozkodás. Mire nézve az eddig egyedül adózó nép terheinek megkönnyítését főbb kötelességünknek ismerjük; az alkotmányos biztosítékokat, ezekre nézve is, mindnyájunk számára gyarapítani törekedünk; – de az ország közszükségeinek eddig el nem látott fedezésénél a célok országgyűlési meghatározását, számadást és felelősséget föltételül kötjük.

b. A honpolgárok nem nemes osztályainak, mindenekelőtt pedig a királyi városoknak és szabad kerületeknek, képviselőlet alapján, úgy törvényhozási, mint helyhatósági jogokban valóságos részesítése. [...]

d. Az úrbéri viszonyoknak kármentesítés mellett, kötelező törvény általi megszüntetése;” (Ellenzéki Nyilatkozat; 1847)

„III. tc. Független magyar felelős minisztérium alakításáról

IV. tc. Az országgyűlés évenkénti üléseiről

6.§ Az évi ülés az utolsó évről számadásnak, és a következő évi költségvetésnek a minisztérium által leendő előterjesztése, s az irántoki határozatnak meghozatala előbb be nem rekeszthetik, sem az országgyűlés fel nem oszlathatik.

V. tc. Az országgyűlési követeknek népképviselőlet alapján választásáról

1.§. Mindazok, kik a megyékben és szabad kerületekben az országgyűlése követek választásában eddig szavazattal bírtak, e jog gyakorlatában ezennel meghagyatnak.

Ezen kívül

2.§. Az országnak, s kapcsolt részeknek, mind azon bennszületett vagy honosított, legalább 20 éves lakosai, a nőket kivéve, törvényesen bevett valláskülönbség nélkül választók:

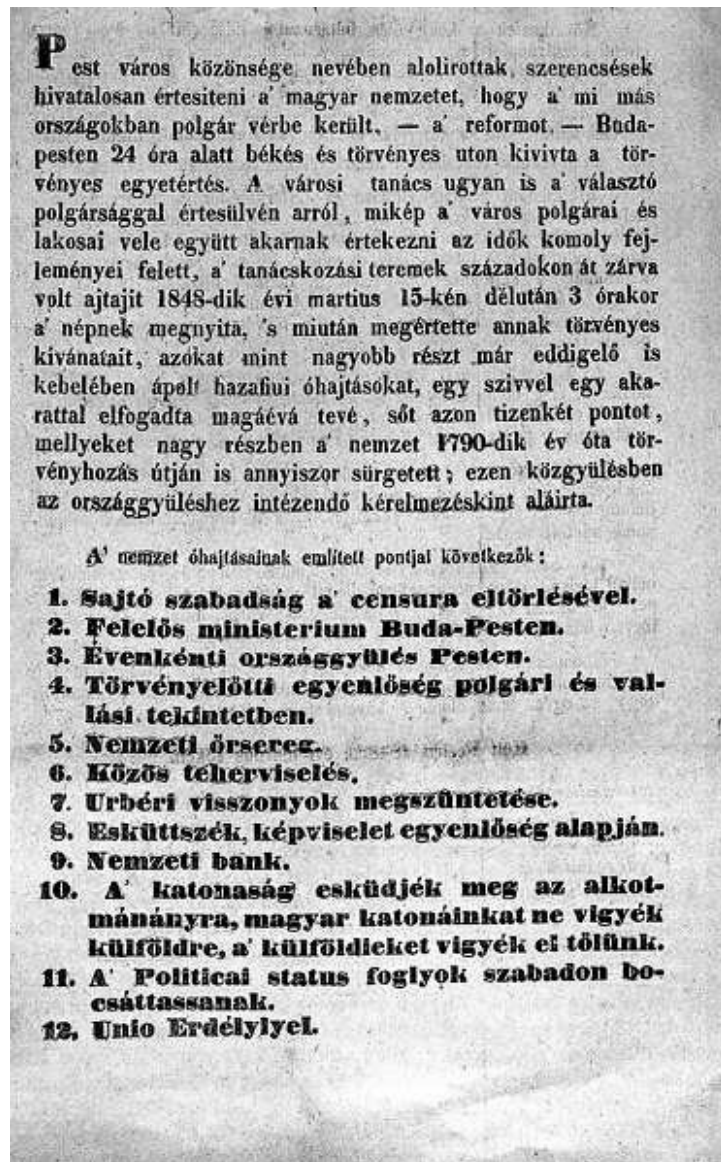
a) Kik szabad királyi városokban, vagy rendezett tanáccsal ellátott községekben 300 ezüst Ft értékű házat vagy földet, egyéb községekben pedig eddigi úrbéri értelemben vett $\frac{1}{4}$ telket, vagy ezzel hasonló kiterjedésű birtokot, kizáró tulajdonul bírnak.

VIII. tc. A közös teherviselésről

Magyarország s a kapcsolt részek minden lakosai a közterheket különbség nélkül egyenlően és aránylagosan viselik.

IX. tc. Az úrbér és az azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgáltatások (robot), dézsma és pénzbeli fizetések megszüntetéséről

Az úrbér és az azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok (robot), dézsma és pénzbeli fizetések a törvény kihirdetéséről fogva örökösen megszüntetnek." (Áprilisi törvények; 1848. április 11.)



A tizenkét pont

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	Osztószám 2	
Vizsgapont	21	

19. A feladat a magyar társadalom két világháború közti történetéhez kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a két világháború közti magyar társadalom szerkezetében, rétegződésében bekövetkező változásokat!

A lakosság foglalkozás szerinti megoszlása Magyarországon						
	1920		1930		1941	
	fő	%	fő	%	fő	%
Mezőgazdaság	4.449.100	55,7	4.499.400	51,8	4.539.000	48,7
Ipar, kereskedelem	2.402.800	30,1	2.806.200	32,3	3.258.000	34,9
Egyéb	1.128.200	14,2	1.382.700	15,9	1.523.000	16,4
Összesen	7.980.100	100,0	8.688.300	100,0	9.320.000	100,0

A birtokszerkezet Magyarországon				
Nagysága holdban	A gazdaságok aránya az összes gazdaság százalékában		A gazdaságok területe az összterület százalékában	
	1895	1935	1895	1935
0-5	53,7	72,5	6,0	10,1
5-20	35,3	21,3	24,2	21,8
20-100	10,0	5,4	23,4	20,0
100-1000	0,8	0,6	13,4	18,2
1000-	0,2	0,2	33,0	29,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	1. A népvándorlás	3	
	2. Középkori gazdaság	4	
	3. Hunyadi Mátyás	4	
	4. Angol alkotmányos monarchia	4	
	5. Mária Terézia oktatáspolitikája	4	
	6. A balkáni kérdés	4	
	7. Reformkori magyar társadalom	4	
	8. A nők helyzete	4	
	9. A magyarországi zsidóság	4	
	10. A rendszerváltás Magyarországon	4	
	11. Jelenkori környezeti problémák	3	
	12. A jelenkori Magyarország	3	
	I. Összesen		45
II. Szöveges kifejtendő feladatok	13. Ókori keleti vallások	12	
	14. Második ipari forradalom	12	
	15. Tatárjárás	12	
	16. Rákóczi-szabadságharc	21	
	17. Nemzetiségek a dualizmus idején	12	
	18. Magyar polgári átalakulás	21	
	19. Magyar társadalom a két világháború között	12	
	20. Mai magyar parlamenti választások	21	
II. Összesen		45	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma:		90	

 javító tanár

Dátum:

	elért pontszám	programba beírt pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges kifejtendő feladatok		

 javító tanár

 jegyző

Dátum:

Dátum: